

cennium, waarop wij in retrospectief terugkijken als onze eigen geschiedenis (in de bladen wordt inderdaad steeds gesproken over 'ons' en 'wij'). Een specifieke variant van dit generatieve levensgevoel wordt vormgegeven in de nostalgiebladen, waarin de eigen jeugdijaren worden afgeschilderd als een tijd van toen er nog sprake was van traditionele familiewaarden en iedereen nog in kleine overzichtelijke verbanden leefde. Dat is althans het beeld wat in de bladen *Good Old Days* en *Reminisce* wordt opgeroepen maar waarop ook iemand als Pim Fortuyn hier in Nederland zijn politieke programma baseerde.

In gespecialiseerde populaire tijdschriften creëren specifieke groepen als zwarten en vrouwen hun eigen identiteit Kitch behandelt met name het voorbeeld van de Amerikaanse zwarten met enige uitvoerigheid. In bladen als *Ebony* en *American Legacy* wordt in navolging van invloedrijke boeken als Alex Haley's roman *Roots*, een Amerikaans verleden gecreëerd waarop zwarten trots konden zijn. Kitch beschrijft het als een soort van *counter memory*, waarbij niet alleen de in de 'officiële' geschiedenis vergeeten onderdrukking van de zwarten uit de doeken wordt gedaan

Wat moeten we denken van een geschiedkundige van Nepal die meent dat Sikkim een 'Lepcha monarchy' was, dat Bhutanezen Lepcha's zijn, dat gerst en rijst omstreeks 6000 v.Chr. in Nepal verbouwd werden en die niet weet waar de oostelijke grens van Nepal liep aan het begin van de negentiende eeuw? De mythe over het ontstaan van het Kathmandu-dal uit een leeggelopen meer, ofschoon geologisch juist, zou een mondelinge overlevering zijn afkomstig van de *Homo erectus* die 100.000 jaar geleden nog in Nepal rondliep. De nagenoeg volledige ontbossing van Nepal door de mens zou erosie nauwelijks hebben verergerd. Dergelijke onvolkomenheden ontsieren Whelptons *History of Nepal*. Whelpton probeert de gruwelijkheden na de inname van Kirtipur in maart 1767 door relativisering te vergoelijken en schrijft deze abusievelijk aan Prithvi Narayan Shah toe in plaats van aan diens broer Sur Pratap. De Nepalese televisie zou door Franse ontwikkelingssamenwerking uit de grond zijn gestampt terwijl de rol van opleidingen in Hilversumse studio's verzwegen wordt. Ondanks talrijke onnauwkeurigheden brengt deze in 2005 verschenen uitgave van de universiteitspers te Cambridge toch wel enige nuttige informatie over de Nepalese geschiedenis aan het voetlicht.

De eerste drie hoofdstukken oftewel 85 bladzijden beslaan de periode tussen '70 million years ago' en 1951. Vier hoofdstukken oftewel 150 bladzijden behandelen de Nepalese geschiedenis vanaf 1951. De Nepalese communisten verschijnen reeds op bladzijde 88, maar een verslag van het ontstaan en de versplintering van deze partij ontbreekt. De politieke voorkeuren van de schrijver zijn amper verhuuld. Zijn polemieke woordkeuze

maar ook een geschiedenis van vergeten zwarte helden wordt geconstrueerd. De dominantie van de 'white narratives' wordt in *American Legacy* doorbroken met coverstory's over de eerste zwarte cowboy of de eerste zwarte piloot, in domeinen dus, die toch exclusief wit gekleurd leken te zijn.

Kitch laat zien dat de media die zij onderzocht, een belangrijke bemiddelende rol speelden in het construeren van gemeenschappelijke ideeën over de betekenis van het verleden. Interessant is haar observatie dat hierbij niet sprake is van eenrichtingsverkeer maar meer van een soort dialoog met het lezerspubliek – zie de hitlijstjes waarover iedereen mag meestemmen. In een tijd waarin de media een steeds meer alomvattende rol en betekenis hebben gekregen in het dagelijks leven, verdient haar studie zeker navolging, ook in Nederland. *History matters*, maar wel op een heel andere manier dan professionele historici soms geneigd zijn te denken.

Albert van der Zijden

verraadt een afkeer tegen de Nepalese monarchie en het land Bhutan. Zo spreekt Whelpton bijvoorbeeld telkens van een 'takeover' wanneer regerende Nepalese vorsten binnen de hen krachtens de grondwet toegekende bevoegdheden handelden. Zijn omschrijving 'Drukpa highlanders controlling the Bhutan state' is even evenwichtig als een omschrijving van het Verenigde Koninkrijk als 'Anglo-Saxon islanders controlling the Britain state' zou zijn. De beweegredenen die Whelpton toedenkt aan politieke figuren uit het verleden zijn vrijblijvend en sommige besprekingen van moderne politieke figuranten zijn bedenkelijk.

Whelpton erkent schoorvoetend dat het partijloze *panchayat* stelsel tussen 1962 en 1990 geen totalitair bestel was. Dichterbij zijn ideaal is het in 1990 ingevoerde meerpartijstelsel, waar 'alignments very obviously reflected power politics rather than ideology' en onderhandelingen tussen 'strange bedfellows' voortdurend ontaardden in een opportunistisch 'jostling for power... between parties which had yet to demonstrate mass support'. Onbesproken blijft de stroom in het Nepalees vertaalde ideologische propaganda die in fraaie kleurendruk verscheen en vanuit de Volksrepubliek China en de Sovjet-Unie vanaf de jaren 1960 tot in de jaren 1980 Nepalese dorpen overspoelde. Eveneens onbesproken blijven de Noord-Koreaanse bemoeienissen met Nepalese communistische partijen. Het verloren Nepal waarin uitbundige dorpelingen zich vrolijk in hun lot schikten blijkt geheel aan Whelpton voorbij te zijn gegaan. Onopgemerkt blijft ook de kentering van 1989 toen politici massaal de dorpen instroomden om aan een overwegend ongeletterd volk een evangelie van

ALGEMEEN

Nepalese geschiedenis volgens Whelpton

John Whelpton, *A History of Nepal*
(Cambridge University Press; Cambridge 2005)
320 p., £ 40,- ISBN-13: 9780521800266

ontevredenheid te prediken en de politiek van de afgunst uit te buiten.

Wel merkt Whelpton de daaruit voortvloeiende polarisatie op tussen 'haves' and 'have-nots' en is hij zich bewust van de volstrekte politieke onwetendheid van de bevolking. Whelptons lezers begrijpen wel dat tot 1990 de politiek geheel voorbijging aan het gewone volk, 'illiterate peasant families, for whom the actual content of manifestos was even less important than for voters in industrialised countries'. Politiek werd voornamelijk bedreven door bevoorrechte Nepalezen uit Kathmandu and Biratnagar die welvarend genoeg waren om in India opleidingen te volgen en te wonen. Deze niets ontziende en dikwijls bloeddorstige elite wist wel wat goed voor het volk was en slaagde erin om de samenleving met bankroete ideologieën te politiseren en te ontwrichten. De bij maoïsten geliefde term 'constituent assembly' duikt in dit boek op in verbanden die soms suggereren dat deze niet nader toegelichte grootheid iets wenselijks zou zijn. Whelpton verzwijgt het expliciete Nepalees-maoïstische streven naar een dictatuur van het proletariaat onder een enkelpartijbestel met gedwongen heropvoeding van alle klassevijanden.

Whelpton bagatelliseert de rampzalige ontbossing van Nepal en tracht ons in een herbebossingsmythe te doen geloven. De exponentiële groei van de bevolking in het kielzog van vaccinatieprogramma's, malariabestrijding en hygiëncampagnes onderkent Whelpton evenwel. Toch lijken deze inzichten het achterhaald klassenstrijddenken van de schrijver niet te nuanceren. Terecht betoogt Whelpton dat de ontsluiting van veraf gelegen gebieden door de aanleg van wegen in de zeventiger en tachtiger jaren tot een verdere verarming van de plaatselijke bevolking geleid heeft en dat een middeleeuwse samenleving ingrijpend veranderd is door de plotselinge komst van telefonie, televisie en internet. Whelpton vermeldt de vergiftiging van de rivieren en het feit dat 30% van de industriële arbeiders in 1990 kinderen waren, maar er worden geen tranen voor de teloorgang van het milieu geplengd.

Whelptons bespreking van het Nepalese onderwijsstelsel gaat voorbij aan het feit dat de meeste kinderen reeds in het lager onderwijs een achterstand oplopen vanwege een taalverschil. Door een oppervlakkige behandeling van Nepals etnolinguïstische geïmpliciteerdheid komt de hiërarchie van kasten en rassen niet goed uit de verf. Ook hier bezondigt Whelpton zich aan onnauwkeurige uitspraken. Zo zouden de Jirel een Kiranti-volk zijn en zouden Tamangs en Tharu's vóór 1950 geen eigen etnische identiteit gehad hebben. Ook onjuist is Whelptons idee dat de vanouds inheemse *purveli* Brahmanen in hoger aanzien staan dan de later

ingeweken *kumain* Brahmanen. Traditioneel voeren beide soorten Brahmaan immers gronden aan om zichzelf hoger te achten. De complexe etnolinguïstische samenstelling van oostelijk Nepal wordt op grove wijze vereenvoudigd.

Whelpton ageert graag tegen 'conventional wisdom'. Daardoor blijft het beslissende historische proces onderbelicht waarbij Nepalees-talige kolonisten de Tibeto-Birmaanse volkeren in hun oorspronkelijke stamgebieden verdrongen, aanvankelijk door infiltratie vanuit de lager gelegen gebieden tussen de bergen. Het is ook maar de vraag of de tweemaal genoemde en niet verder toegelichte 'cult of Masta' is wat Whelpton denkt dat het is. Whelpton put zwaar uit mijn werk en dat van Mahesh Chandra Regmi maar de passages waarin zulke bronnen genoemd worden zijn niet die die de ontleende informatie bevatten. Whelpton spreekt terecht de hoop uit dat zijn lezers deze 'more detailed works' zullen raadplegen.

De beperkte kennis van het Nepalees van de schrijver leidt tot storende fouten en verkeerde interpretaties van ontwikkelingen in de moderne tijd. Een *peon* is geen 'janitor', *nijojana* betekent in geen geval 'beperken', *kancha* betekent niet 'boy' en er is geen Nepalees kledingsstuk dat 'sawal' heet. Nepalese vrouwen zijn weliswaar iets behoudender in klederdracht dan mannen maar Whelpton weet niet dat juist de *salwar-kamiz* ook een uitheemse kledingsstijl vertegenwoordigt. Whelpton snijdt op klungelige wijze het gebruik van Nepalese persoonlijke voornaamwoorden aan, een belangrijk onderwerp waarover hij echter over onvoldoende kennis beschikt om de wezenlijke nuances te begrijpen. Zijn transcriptie van het Nepalees in Latijns schrift is lukraak en de langwendige uitleg van zijn aanpak is daarom misplaatst te noemen. Bovendien wemelt het van de spelfouten, b.v. Bhritkuti (19), Vajryana (30), Kampas (103), Pakrabas (135), Hetaura (137), Narayanghadha (137). Hiernaast verschijnen geregeld voor de lezer niet nader verklaarde termen, zoals het begrip *bharadar*.

Whelptons *History* zou met name voor een algemeen publiek geschreven zijn. Het boek bevat daadwerkelijk veel degelijke informatie over de Nepalese geschiedenis en kan best dienst doen als algemene inleiding voor de belangstellende leek. Geschiedkundigen, indologen, studenten, beleidsmakers en ontwikkelingssamenwerkers dienen deze vooringenomen en onnauwkeurige behandeling van de Nepalese geschiedenis echter uitsluitend met zorg en met de nodige scepsis te raadplegen.

George van Driem